

מאמר שבועי בדרכי עבודת ד' ועניני הזמן

מפי מרן פוסק הדור

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת כי תבוא תשפ"ב

עבודת ראש השנה מתוך ניצול הזמן ללא בזבז רגע אחד

"ולקחת מראשית כל פרי האדמה", (כ"ו, ב)

הנה יסוד מצוות ביכורים הוא להביא את ה"ראשית" לקב"ה, ובדומה לזה מוצאים אנו בפדיון הבן שהבן הראשון קדוש לה' וצריך לפדותו מהכהן, וכך גם כשנכנסו בני ישראל לארץ ישראל, כבשו בתחילה את העיר יריחו, אבל לא נהנו משללה אלא עשוהו חרם וקודש לה', וביאור הדבר נראה שהראשית הוא החלק החביב ביותר, וגופא בתר רישא גריר, ועל ידי נתינת הראשית שהוא החלק החביב, מוכיח האדם גם על מה שנשאר בידו שהוא מכיר בכך שהכל מאת ה' ואין לו כלום משלו.

וזהו רמז גם לראש השנה שהוא תחילת השנה, שראוי לייחד את כל היום כולו קודש לה' ואין לבזבז בו אפילו רגע כי קדוש היום לאדונונו. וראיתי אצל מרן הגרי"ז זצ"ל שנהג לומר תהילים כל ב' הימים דראש השנה ככוונה ובתחנונים, שמלבד הבקשות והתחנונים יש בו גם פסוקי תשובה ובקשת מחילה וסליחה. ושמעתי שפעם שאל הרב מחרקוב זצ"ל בעל "נתיבות הקדש" את מרן הגרי"ז למה הוא אומר תהילים בכל הזמן הפנוי בראש השנה, וכי לא עדיף ללמוד גמרא. והשיב לו מרן זצ"ל שאמת הדבר שלימוד הגמרא הוא הדבר הטוב והמועיל ביותר לאדם, ולכן בצעירותו היה באמת לומד גמרא בזמן הפנוי בראש השנה, אבל לאחר מכן הרגיש בדעתו שבאמצע הלימוד יש זמן שצריך לחפש ספר וכדו' כדי לעיין בו, ובדרך לחפש הספר מתבטל מעט זמן, ולכן החליט לומר תהילים לנצל כל רגע ורגע, שכן בראש השנה צריך לנצל את הזמן ברציפות שכל רגע יהא מלא בעבודת ה', כי קדוש היום לאדונונו.

יסוד בדרך הלימוד ובפרט אצל בני הישיבות

"ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך ולביתך, אתה והלוי והגר אשר בקרבך" (כ"ו, י"א)

כתב האור החיים הקדוש ז"ל "גם ירמוז במאמר "בכל הטוב" אל התורה, כאומרם ז"ל (ברכות ה.) ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם", ע"כ.

ומבואר בדברי האור החיים הקדוש דבר נפלא, שמי שמכיר בערך התורה ויודע שהתורה הקדושה היא הטוב האמיתי, זוכה להרגיש מתיקות נפלאה מלימוד התורה עד שכל תענוגות העולם הזה נחשבים בעיניו כאפס לעומת לימוד התורה שהוא העסק בדבר ה' והוא התענוג האמיתי, ועל דרך מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קי"ט, קס"ב) "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב".

◆◆◆

ראשי הישיבות זצ"ל התרעמו על בחורי ישיבות שאינם לומדים הגמרא רש"י תוס' בעיון כראוי, ומחפשים למצוא כל הטעם והשמחה בתורה הקדושה רק ע"י חידושים מבריקים או על ידי עסק בדברי רבותינו הגר"ח מבריסק או האור שמח וכדומה, ואינם יודעים שעיקר הטעם בלימוד מוצאים בלימוד הגמרא מתוך עמל וטרדה לדעת ולהבין כוונת הגמרא היטב, שהלא התורה עצמה היא משמחי לב, ואין צריך דווקא למצוא יסודות נפלאים כדי להשיג שמחה וטעם בלימוד התורה.

והאמת היא שמי שלומד גמרא בעיון גמ' רש"י ותוס' בדרך הנכונה, בוודאי יזכה למצוא טעם נפלא עד שלבסוף יזכה גם להוסיף טעם בסברות רבותינו הראשונים והאחרונים, אבל מי שאינו מוצא טעם בלימוד הגמ', לא יתכן שימצא טעם נכון בסברות מבריקות, כי אם לא זכה להרגיש את טעם התורה בלימוד הגמרא, ע"כ שחסר לו בעיקר הבנת הסוגיא, וממילא לא ימצא טעם בסברות רבותינו, ובפרט שהרבה צעירים משקיעים בתחילת דרכם בסברות דקות והגדרות עמומות שהם למעלה מהשגתם השכלית, ועל כן לא זו בלבד שאינם זוכים להבין העניין היטב כראוי, אלא הם גם באים לידי בלבול או לעיקום השכל, והדברים ידועים ופשוטים.

◆◆◆

ביטול תאוות האכילה אצל גדולי ישראל מרוב משיכתם לתורה הקדושה

זוכר אני שבשעת ההלוויה של רבינו החזון איש זצ"ל, עמד גיסו ואמר שהחזון איש העיד על עצמו "מיום עומדי על דעתי לא נהניתי מאוכלים בעולם הזה", וזהו מרוב שקיעותו והנאתו מלימוד התורה, כי לא מצא שום טעם אלא בתורה בלבד ולא היה לו שייכות להנאת המאכלים, וכדברי האור החיים כאן שמי שזכה לטעום מנועם צוף התורה, אין לו טעם בכל תענוגות הבלי העולם הזה, שנחשבים בעיניו כאין וכאפס לעומת התענוג האמיתי מהתורה הקדושה.

ובדומה לזה היה אצל הגה"צ רבי מרדכי פגרמנסקי זצ"ל, שהתורה הק' תפסה את כל ראשו עד כדי כך שהאכילה לא תפסה אצלו מקום כלל, ולא ידע מה אכל, והרבה פעמים לאחר שאכל כרבע כיכר לחם או חצי, שאל את אחד הסועדים "אולי שמת לב אם אכלתי כזית ואני יכול לברך ברכת המזון". [ובאופן כללי כשאכל לא רצה שיראו, ועסק אז בדברי תורה, ובגטו קובנא אף שאנשים רצו לתת לו אוכל היה מסרב לקבל והיה אומר שטועים בו ונותנים לו משום שחושבים שהוא ת"ח, ולא היה מקבל אלא לאחר שבדק היטב מהו כוונת הנותן].

גודל הלכוך ופגם החוטה עד שאין המלאכים מסוגלים להתעסק בו

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל", (כ"ו, ט"ו)

נראה לפרש בתוכן כוונת תפילה זו, עפי"מ ששמעתי מפי הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל בשם הגה"צ רבי איצ'לה מפטרבורג זצ"ל לפרש הפסוק (ישעיהו ד, ד) "אם רחץ ה' את צואת בנות ציון", שכשם שתינוק המלוכלך בצואה אין מי שמסכים להתקרב אליו לנקותו אלא רק אמו בלבד, שמרוב אהבתה אליו היא רוחצתו בשמחה גדולה, כן גם כאשר עם ישראל מתלכלכים בעבירות רח"ל, אין המלאכים מסוגלים להתקרב אלינו לנקותינו מחמת גודל התיעוב שהם מתעבים את החטא, ורק אבינו שבשמים בגודל אהבתו אלינו, ולגודל רוממותו לעין שיעור, מתעסק כביכול עם הלכלוך של פשעינו, עכ"ל.

והנה נראה שהנהגה זו איננה רק במחילת עוונות אלא כך גם בכל השפעה טובה, שאם הקב"ה שולח את הברכה דרך שליחות מהמלאכים, אין אנו יכולים תמיד לזכות לזה כיון שהמלאכים אינם מסוגלים להשפיע טובה על ישראל כאשר הם מלוכלכים בפשעים, אבל הקב"ה ברוב רחמיו לישראל משפיע עליהם טובה גם כאשר הם מלוכלכים בפשעים, שבמקום גבורתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו, שמחמת גדלותו הוא מרום מעל כל חשבון ויכול למחול ולהשפיע טובה גם למי שחטא כנגדו.

ועל פי זה יש לברר שזהו מה שמתפללים "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל", שדווקא אתה תשקיף עלינו ותברך אותנו, ואל תשלח את הברכה ע"י מלאכים, כי הם אינם מסוגלים לברך אותנו בגשמיות מרוב לכלוך פשעינו, ורק הקב"ה בלבד מברך אותנו גם כאשר אנו מלוכלכים בעבירות.

אומותינו איננה אומה אלא בתורתה

"היום הזה נהיית לעם לה' אלוקיך", (כ"ו, ט)

בלשון הפסוק לא נתבאר להדיא מהו "היום הזה", ועל איזה יום מדובר כאן, אמנם רש"י לקמן (כ"ו, ג) פירש שמדובר על היום בו ביקשו ישראל לקבל ספר תורה ממשה רבינו, ואז שמח משה על הדבר ואמר להם, "היום הזה נהיית לעם, היום הזה הבנתי שאתם דבקים וחפצים במקום".

ומבואר כאן בלשון הפסוק שרק משעה שראה משה רבינו שעם ישראל אכן קיבלו עליהם בלב שלם להיות דבוקים בתורה ובקב"ה, מאז הם נעשו לעם, אבל קודם לזה, כל זמן שלא היה ברור עדיין שהם דבוקים בתורה לא היו קרויים בשם עם.

ובביאור הדברים נראה עפ"י מה ששמעתי בצעירותי מפי הגאון הקדוש רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל שדרש בבית הכנסת בלונדון נגד אותם שמדמים שאנו תלויים במדינה ושפה ככל העמים, וזעק שכל קיומינו תלוי רק בשמירת התורה וביראת שמים, אבל המדינה והשפה איננה מוסיפה כלום לקיומינו כעם, [וכלשון הרס"ג "עם ישראל איננה אומה אלא בתורתה"], ואדרבה, כל אותם לאומיים פורקי עול הם יצאו מכלל ישראל שהלא כל קיומינו כעם תלוי ועומד בשמירת התורה, וקרא אז בזעקתו את זעקת יחזקאל הנביא (יחזקאל כ, ל"ב) "היו לא תהיה אשר אתם אמרים נהיה כגוים כמשפחות הארצות".

ברכותינו לבעלי "דפוס הדר" על מסירתם הנפלאה להדפסת הגיליונות מידי שבוע בשבוע, זכות הטיירה הגדולה תעמוד להם ולבנם יקירם גיא בן רינה לוי הצלחה מרובה בכל מעשי ידיהם, אבי"ר.

נתרם ע"י ידידנו רודף צדקה והסדר הרה"ג ר' יחזקאל פיינבוים שליט"א לרגל הכנסת בנו היקר אליעזר ניו"ו לעול תורה ומצוות יה"ר שיוכה לרוות רוב נחת קדושה מכל יוצ"ה

לע"נ מרת רחל דינה בת הר"ר יצחק הלוי ליבוביץ, נלב"ע ב"ג אולח ולע"נ הר"ר אברהם ב"ר זעליג הלוי ליבוביץ זצ"ל, נלב"ע "ח טבת תשפ"א נרבת כנס ידידנו עוז הר"ר זעליג פינחס ליבוביץ שליט"א

